

Василь Дем'янишин

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Василь Дем'янишин

аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Фінансові ресурси держави та суб'єктів господарювання є найважливішою передумовою функціонування всіх соціально-економічних процесів у суспільстві. Тому питанням управління цими ресурсами завжди були, є і будуть у центрі уваги науковців та практичних фахівців будь-якої країни.

Одним із найважливіших документів, у якому закладені стратегічні орієнтири формування політики управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору, є Бюджетний кодекс України. У ньому сформовані принципи та підходи до планування фінансових ресурсів, їхнього фінансування та контролю за ними [1].

Розвиток підходів до управління фінансовими ресурсами висвітлений у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 1.08.2013 р. № 774 «Стратегія розвитку системи управління державними фінансами» [2]. Цим документом було передбачено розвиток системи державних закупівель, системи державного фінансового контролю, гласності і доступності інформації про публічні фінансові ресурси, податкової системи України, системи управління державними інвестиціями.

Проблеми реформування системи управління публічними фінансовими ресурсами розкриті також у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 8.02.2017 р. № 142-р «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» [3]. Метою даної стратегії є «...побудова сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка здатна надавати якісні державні послуги, ефективно акумулюючи ресурси та розподіляючи їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі» [3].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р була схвалена «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки» [4], метою якої є «...побудова сучасної, стійкої та ефективної системи управління державними фінансами, спрямованої на забезпечення збереження фінансової стабільності держави та створення умов для сталого зростання соціально-інклюзивної економіки через підвищення результативності мобілізації та витрачання державних коштів. Результатом її реалізації повинна стати більш ефективна система управління державними фінансами, яка разом з реформованою системою державного управління сприятиме сталому соціально-економічному розвитку держави,

конкурентоспроможності економіки та динамічній інтеграції України в міжнародні ринки, зокрема в спільний ринок держав - членів ЄС» [4].

Розвиток стратегічних підходів до управління публічними фінансовими ресурсами розкритий також у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. № 437-р «Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року» [5]. Метою стратегії є «...підвищення якості, повноти та достовірності даних фінансової звітності, на основі яких приймаються управлінські рішення у сфері державних фінансів. Реалізація Стратегії спрямована на створення до 2025 року єдиного інформаційного простору в бухгалтерському обліку, який ґрунтується на застосуванні національних положень (стандартів) і використанні плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі всіма суб'єктами державного сектору та удосконаленні моделі бухгалтерської служби» [5].

Необхідність використання сучасних інноваційних технологій в управлінні публічними фінансовими ресурсами знайшли своє відображення у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р «Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року» [6]. Мета цієї стратегії передбачає побудову «...сучасної та ефективної системи управління інформаційними технологіями для забезпечення підтримки і подальшого цифрового розвитку ефективної та прозорої системи управління державними фінансами.

Результатом реалізації цієї Стратегії повинне стати запровадження Єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи управління державними фінансами, побудованої на інтероперабельності електронних інформаційних ресурсів з одночасним комплексним захистом інформації, дотриманням технологічної незалежності і забезпеченням обміну інформацією в режимі реального часу.

Ця Стратегія визначає напрями та завдання, спрямовані на модернізацію та розвиток ІТ-складової Мінфіну та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів» [6].

Політика реформування системи управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору спрямована на інтеграцію України до світової спільноти та ЄС. Вона має бути передбачуваною та прогнозованою, достатньо пристосованою до відновлення економіки України та її сталого розвитку. Основні стратегічні цілі такої політики, на нашу думку, полягають у:

- створенні належних умов для забезпечення фінансової стабільності шляхом зростання обсягів мобілізації фінансових ресурсів суб'єктів господарювання державного сектору;

- адаптації фінансового законодавства України щодо управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору до законодавства ЄС в частині посилення самостійності у прийнятті фінансових рішень;

– розширенні меж доброчесності та довіри до органів державного фінансового контролю з метою попередження порушень фінансового законодавства, здійснення антикорупційних заходів, забезпечення прозорості та результативності процесів управління;

– впровадження сучасної системи цифровізації у системі управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору та прийняття ефективних фінансових рішень.

Результатом проведення стратегічних заходів має бути щорічне зростання обсягів публічних фінансових ресурсів суб'єктів господарювання державного сектору на рівні, не нижче збільшення ВВП відповідного року.

Стратегічні заходи розвитку системи управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору, на нашу думку, мають будуватися на таких принципах:

1. Стабільності. Він полягає у збереженні базових показників обсягів публічних фінансових ресурсів, створення сприятливих умов до їхньої цілісності, від якої залежить стратегічні показники фінансової стабільності. Крім цього, даний принцип передбачає зростання обсягів, диверсифікацію їхньої структури на основі стабільної бази, що дасть можливість успішно досягнути поставлених цілей.

2. Нейтральності. Засади політики управління публічними фінансовими ресурсами мають сприяти досягненню рівних та справедливих умов формування і використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання державного сектору, не впливаючи на збільшення чи зменшення їхньої конкурентоздатності. Така політика має адекватно реагувати на зовнішні і внутрішні фінансові виклики й загрози і передбачати заходи, необхідні для їхньої нейтралізації.

3. Справедливості. Цей принцип стосується забезпечення горизонтальної й вертикальної справедливості всіх суб'єктів державної форми власності шляхом використання справедливих підходів до визначення обсягів фінансування з відповідних бюджетів, враховуючи бюджетну спроможність суспільства та реальні потреби суб'єктів господарювання. При цьому не можна використовувати економічно необґрунтовані норми, нормативи, пільги, преференції, які порушують соціальну справедливість та не забезпечують економічне зростання.

4. Доброчесності. Відповідно до цього принципу органи державного фінансового контролю повинні дотримуватися у своїй роботі доброчесності, забезпечення антикорупційних заходів у процесі здійснення контролю за рухом публічних фінансових ресурсів. Важливим також є для цих органів дотримання конфіденційності та нерозголошення службових даних, які використовуються виключно для службового користування.

5. Інтегрованості. У процесі управління публічними фінансовими ресурсами доцільно дотримуватися міжнародних та європейських норм і стандартів. Це є реальною запорукою інтеграції України до світового та європейського співтовариства і сприятимуть вступу України до ЄС.

6. Ефективності. Цей принцип передбачає врахування реальних спроможностей при формуванні публічних фінансових ресурсів шляхом удосконалення управління ними, використовуючи сучасні технології.

7. Розвитку. Сучасна політика управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору повинна передбачати використання дієвих інструментів для широкого використання інвестицій, стимулювання та розвитку суб'єктів господарювання державного сектору, зміцнення їхнього потенціалу.

8. Цифровізації. Цей принцип означає активне використання цифрової системи управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору, які сприятимуть досягненню високих кінцевих результатів, зменшення затрат, посиленню контролю в процесі управління публічними фінансовими ресурсами.

9. Поділу ресурсів на бюджетні і власні. Політика такого поділу повинна передбачати використання бюджетних ресурсів на строго визначені державою цілі, а власні ресурси – для задоволення власних потреб суб'єктів господарювання.

У процесі формування сучасної політики управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання державного сектору господарюючі суб'єкти можуть розраховувати на власні надходження і на фінансування з бюджету. Власні надходження є результатом надання платних послуг та реалізації продукції власного виробництва. Зростання цих надходжень можливе за рахунок проведення реформ, спрямованих на збільшення обсягів продукції та послуг і залежить від фінансових та виробничих можливостей господарюючих суб'єктів. Обсяг фінансування з бюджету залежить від показників по мережі, штатах, контингентах, обсягів надання послуг, фінансових норм та нормативів. Підставою для фінансування є бюджетна програма, яка розробляється і затверджується в установленому порядку.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 1.05.2024).
2. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 774. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-p#Text> (дата звернення: 1.05.2024).
3. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p> (дата звернення: 1.05.2024).
4. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-p#Text> (дата звернення: 1.05.2024).
5. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року. Схвалено

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. № 437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-p#Text> (дата звернення: 1.05.2024).

6. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-p#Text> (дата звернення: 1.05.2024).